

The Barefoot Dutchman

Anton Nootenboom

The Barefoot Dutchman

Oorlogsveteraan met een missie: over fysieke
uitdaging, kwetsbaarheid en mentale kracht

ISBN 978-90-225-9599-2
ISBN 978-94-023-1952-1 (e-book)
NUR 400

Tekstredactie: Nathan Vos
Omslagontwerp: Pankra
Omslagbeeld: © Charu Shah
Auteursfoto: © William Solis
Zetwerk: Pier Post

© 2022 Anton Nootenboom en Meulenhoff Boekerij bv,
Amsterdam

De uitgever heeft ernaar gestreefd alle rechten van derden te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen contact opnemen met Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam.

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voorwoord

Het is april 2016. Twaalf vrouwen zitten in een kring, in kleermakerszit. Hun kleurige gewaden contrasteren met de droeve uitdrukking op hun gezichten. De helft van de vrouwen is weduwe. De andere helft vreest dat snel te worden. ‘We hopen dat we een manier hebben gevonden om onze mannen te redden,’ zegt de leidster van de groep met zachte stem.

Toen de vrouwen hoorden dat een westerse verslaggever in hun dorpje in de regio Marathwada was, nodigden zij me uit om bij hun beraad te zijn. Hier, in het bloedhete zuiden van India, pleegt gemiddeld elk half uur een boer zelfmoord. De mannen hangen zich op of drinken giftige pesticiden, omdat ze bezwijken onder schulden. Die zijn ze aangegaan om hun gezinnen te redden nadat door de oprukkende droogte jarenlang hun oogsten mislukten en inkomsten uitbleven.

‘Onze mannen zijn stoer en trots’, vertelt de leidster. ‘Als de schuldeisers komen om het land af te pakken, kunnen ze de schaamte vaak niet aan. Ze doden zichzelf liever dan te leven in schande.’ De vrouwen hebben een even simpel als briljant plan bedacht. Ze

zijn een officieuze coöperatieve bank begonnen. Elke maand leggen ze zoveel geld in als ze kunnen missen. Als de zaken goed gaan wat meer, in zware tijden wat minder. Als een van de boerengezinnen niet meer kan voldoen aan de afbetalingsverplichtingen van de woekeraars, springt de bank bij. De afbetaling is renteloos en mag over een lange periode worden uitgespreid: de sterken steunen de zwakken. Het werkt, vertelt de leidster. Meerdere gezinnen zijn gered. Maar onlangs sloegen toch weer twee getergde boerenmannen de hand aan zichzelf.

Het is een verhaal dat mij na al die jaren niet heeft losgelaten. Hoe is het mogelijk dat mannen zo ver gaan in hun starheid? Hoe kan het zijn dat ze hun eigen dood en diepe ellende voor hun gezinnen verkiezen boven het blijven zoeken naar een oplossing? Waarom zijn het de vrouwen die met een plan komen en niet zij?

Vijf jaar na mijn bezoek aan Marathwada hoor ik over Anton Nootenboom, *The Barefoot Dutchman*, die met een ongeëvenaarde voettocht door Australië aandacht vraagt voor de mentale toestand van mannen. Een toestand die alle culturen en inkomensgrenzen overschrijdt. Overal ter wereld zijn er mannen wier harde, gesloten houding hun fataal wordt. Om nog maar niet te spreken van dat andere drama, het drama van de gekooide mannen die weliswaar niet over de rand stappen, maar wél een last zijn voor zichzelf en hun omgeving. Zo'n man was Anton. Zo'n man was ik.

Tijdens zijn tocht, die de aandacht trok van Australische en internationale media, kreeg Anton de bijnaam 'The Barefoot Dutchman'. Uiteindelijk was hij 163 dagen onderweg en liep hij 3019 kilometer op blote voeten, samen met Wheelson, zijn driewielige duwkarretje. *So what*, zou je kunnen denken: hij was een getrainde militair. Maar in de jaren voordat hij aan zijn blotevoetentocht begon, had hij zichzelf zo vakkundig afgebroken dat van zijn militaire fitheid weinig meer over was. En überhaupt: ik nodig je

uit om eens een paar kilometer over de stoep af te leggen zonder schoeisel.

Wellicht hebben we elkaar ongemerkt ontmoet. Anton ging drie keer op missie naar Afghanistan, als militair beveiligder. Zelf reisde ik zo vaak naar Afghanistan dat ik de tel ben kwijtgeraakt. Als verslaggever sloot ik me er herhaaldelijk aan bij Nederlandse eenheden en in Kabul bezocht ik geregeld de hoofdkwartieren van de NAVO en de VN. Misschien hebben Anton en zijn maten me daar wel beveiligd. Hoe het ook zij, verbonden zijn we sowieso: door ons man-zijn en door hoe we dat jarenlang tot uiting hebben gebracht. In dat laatste zijn wij bepaald niet de enigen. Op zijn barre tocht sloten zich vaak mannen bij hem aan die kilometers met hem opliepen en lange gesprekken met hem voerden. Mannen die precies wisten waar Anton op doelde, maar daar eerder zelf geen woorden voor hadden.

Ook bij mij duurde het lang voordat ik durfde inzien hoe destructief mijn gedrag was geworden. Tussen 1998 en 2017 reisde ik geregeld naar conflictgebieden. Het was niet het enige verslaggeverswerk dat ik verrichte, maar wel het enige dat er in mijn ogen echt toe deed. Pas sinds kort durf ik toe te geven dat het werk me van binnen verruwde. Het kostte me de ene liefdesrelatie na de andere en maakte me rusteloos en schizofreen: mijn joviale, vrolijke buitenkant verhulde een versteende binnenwereld. Mijn zachtheid en toeschietelijkheid duurden totdat de ander echt dichtbij probeerde te komen, of begon te huilen. Dan gingen de luiken neer en wendde ik me af. Vaak tot verbijstering van degene die het moest ondergaan.

In mijn oorlogsdagen ging ik vaak op reis met fotograaf Jeroen Oerlemans. We werkten voor het eerst samen in Irak in 2003 en werden boezemvrienden: hij getuige op mijn huwelijk, ik peetvader van zijn zoon. We voerden geen diepe gesprekken over wat we meemaakten in oorlogstijd, want kom op zeg, wij konden alles aan! Toen ik correspondent was in India, Pakistan en Afghanistan reisde

Jeroen naar Libië om verslag te doen van de strijd tegen terreurbeweging Islamitische Staat. Daar werd hij doodgeschoten door een sluipschutter. Pas na zijn dood begreep ik van zijn vrouw dat hij vlak voor elke oorlogsreis angstig was. Dat kwam voor mij als een schok: ik stond namelijk zelf ook altijd doodsangsten uit, de nacht voor vertrek. We hadden er echter nooit een woord aan gewijd. Ik dacht altijd: Jeroen kent geen angst, dus moet ik maar even doorbijten. Zou Jeroen hetzelfde hebben gedacht van mij? Wat weerhield ons ervan om onze angsten te delen? Waarschijnlijk dezelfde 'ik moet niet zeuren'-machohouding die ons in het dagelijks leven wel eens tot lastige mannen maakte.

Er is een moment geweest, ergens rond 2006, dat ik mijn houding had kunnen veranderen. Ik was weer eens in Afghanistan, dit keer om de missie van de Nederlandse troepen in de provincie Uruzgan te verslaan. Ik sloot me aan bij een peloton dat de naam had vaak in vuurgevechten te belanden. Toen we na zo'n ervaring terugreden naar de basis, nodigden de mannen in onze pantserwagen me uit om mee te gaan naar de 'dome'. Het duurde even voordat ik in de gaten had dat ze doelden op de dominee. Ze waren niet gelovig, maar, zo legden ze me uit, ze vonden troost in zijn woorden. Hoe was dit mogelijk? Zes tot de tanden gewapende mannen met woeste krijgersbaarden lieten zonder blikken of blozen blijken dat ze smachtten naar zielenheil. 'Doe nou maar niet zo stoer en kom gewoon mee', zeiden ze. Waarom ook niet, dacht ik. Dit kan een mooi artikeltje opleveren.

De bescheiden kerkdienst werd opgevoerd in een ruimte van aaneengelaste pantsercontainers. Ik was slechts een toeschouwer, hield ik mezelf voor; een verslaggever aan het werk, notitieblok in de aanslag. Maar tegen het einde gebeurde er iets bijzonders. De dominee ging voor in gebed en sprak tot de officieren en manschappen, zo'n dertig in totaal. Opeens hoorde ik hem zeggen: 'Laten wij ook

bidden voor de journalist in onze gelederen, die dezelfde gevaren tegemoet treedt als wij, vrijwillig en ongewapend, voor het oog van God.’ Daarna volgden vriendelijke woorden over mijn ver verwijderde thuisfront en de wens dat ik niet zou hoeven lijden onder de taferelen die ik moest aanschouwen. ‘Moge ook de journalist die met ons reist voelen dat hij niet alleen is, maar dat er iemand naast hem loopt, waar hij ook gaat.’ Hier was ik niet op bedacht. Gelukkig was ik apart gaan zitten, een rij stoeltjes verwijderd van de militairen. Stel je voor dat ze zouden zien dat mijn ogen vochtig werden.

Na die ervaring had ik mijn pantser kunnen laten zakken. Ik deed het niet. Ik vluchtte in mijn werk, vervreemde mijn echtgenote van me, verloor mede daardoor ons gezin en zocht mijn heil net als Anton een tijdje in het wilde uitgaansleven. Pas toen Jeroen werd gedood zag ik de gapende afgrond voor me en begon ik te beseffen dat ik moest veranderen. Het was mijn vaderschap dat me redde, want telkens weer eindigden mijn overpeinzingen bij die ene essentiële vraag: hoe kon ik mijzelf in gevaar blijven brengen terwijl mijn dochters me nodig hadden? Met behulp van elementen uit de hindoeïfilosofie (in uitgekledede vorm in het Westen bekend als *mindfulness* – ook het omarmen hiervan delen Anton en ik) ontwikkelde ik een bevrijdende kijk op mijn bestaan als man. En hoewel het voor mijn omgeving als een schok kwam, was het voor mij als onderdeel van dat proces volkomen logisch dat ik terugkeerde naar Nederland, waar ik mijn succesvolle journalistenbestaan vaarwelzegde en ging lesgeven op de basisschool bij mij om de hoek.

Ik geloof niet in het lot. Ik geloof wel dat soms dingen met zoveel zeggingskracht samenkomen dat je ze onmogelijk kunt negeren. De man die mij in contact bracht met Antons spirituele voettocht heet namelijk Jeroen Swolfs, is fotograaf en heeft, net als mijn vermoorde

boezemvriend, een voorliefde voor buitenlandse reizen. Het is aan hem te danken dat Anton en ik in dit boek een beetje met elkaar verbonden zijn en dat ik aandacht mag vragen (wat ik nadrukkelijk doe!) voor de fysiek-mentale ontdekkingsreis van The Barefoot Dutchman.

Als ik de machoman in mij laat spreken, zeg ik dat ik Anton bewonder om die drieduizend kilometer op zijn zachte blote zooltjes. Wat een bikkel! Maar als ik in woorden probeer te vangen wat er werkelijk door me heen gaat bij het lezen van zijn relaas, klinkt dat heel anders. In mijn ogen verdient Anton vooral bewondering om zijn eerlijkheid. Zelfs als hij dingen zou hebben weggelaten, is het gedetailleerde verslag van geestelijke aftakeling – inclusief drugsgebruik en paniekaanvallen, inclusief de masculiene nonsens te denken dat je er weer bovenop bent om vervolgens nog dieper te vallen – weergaloos. Jezelf zo scherp analyseren zonder jezelf te veroordelen of je ongezonde keuzes milder voor te stellen, duidt op een mooie gave. Het is een zegen voor *manhood* dat Anton die eigenschap nu gebruikt om mannen te bevrijden uit hun mentale gevangenis. Dat, lieve lezer, zal ons allen goed doen, uit welke cultuur je ook stamt en of je nu man bent of vrouw.

Joeri Boom, maart 2022

Goed voorbeeld doet goed volgen

Dank je wel. Van alle boeken die je had kunnen kiezen, kies je dit. Ik hoop dat je dit boek hebt gekocht omdat je geïnspireerd, gemotiveerd en geactiveerd wilt worden. Ik hoop niet dat je dit boek hebt gekocht om een concreet stappenplan te krijgen dat – door middel van vier of zeven pilaren die je kunt toepassen – ineens heel je leven verandert. Ik heb geen jarenlange studie gedaan en geen nieuwe manier van leven ontdekt.

Wat ik wel heb gedaan, is leven. Met passie, met pieken en dalen, met avontuur en doodsaaie momenten, met liefde en gemis. Ik ga hier helemaal bloot, en vertel ook verhalen waar ik absoluut niet trots op ben, om te laten zien dat het normaal is om jezelf met alles te laten zien en dat deze verhalen onderdeel zijn van het leven. Ik schrijf dit boek vanuit mijn passie om mensen te helpen met hun mentale gezondheid. Het taboe daarop zorgt voor grote problemen, zoals depressie en zelfmoord, met name bij mannen. Het is mijn missie om dit te voorkomen.

Op het moment van schrijven ben ik nog maar vijfendertig, maar het voelt soms alsof ik het leven heb geleid van een tachtigjarige.

Ik geloof er heilig in dat echte, persoonlijke verhalen verreweg de grootste potentie hebben om anderen te inspireren. Verhalen die we met de onze kunnen vergelijken, waar we mee kunnen *levelen*. ‘Als hij dat heeft gedaan, dan kan ik dat ook.’

Ik neem je mee op een reis door alles wat ik al heb meegemaakt. In deze verhalen zitten soms kleine parels. Verborgene waarheden. Van lang niet alle zul je onder de indruk zijn, maar er hoeft er maar één tussen te zitten die een vuurtje aanwakkert. Een waarheid, tip of *tool* die je aanspreekt en je ertoe aanzet om anders te denken, of toch iets op te pakken wat je altijd al wilde doen, of je een beter gevoel geeft over jezelf.

Hopelijk brengt dit boek iets in jou teweeg waardoor je ziet dat jij, ik en iedereen de kracht en weerbaarheid kunnen hebben om te doen wat we willen en de onvermijdelijke obstakels te overwinnen die ons leven in geslingerd worden. Er zijn alleen grenzen die wij onszelf opleggen. Hoe ik daarachter kwam? Door ze op te zoeken, om vervolgens te ontdekken dat ik die grens daar zelf had neergelegd, en er dan mijlenver overheen te gaan. Ik ben geen goeroe en wat ik vertel zijn heus geen absolute waarheden. Het zijn verhalen die illustreren hoe ik het leven ervaar en laten zien wat ik eruit haal.

Ik geloof erin dat als jij jouw verhaal deelt, je daarmee een veilige ruimte creëert voor iemand anders om datzelfde te doen. En daarmee kun je een *ripple-effect* creëren, want goed voorbeeld doet goed volgen. Of een betere term die ik in mijn tijd bij Defensie vaak voorbij heb horen komen:

‘Lead by example.’

Vier ingrediënten voor dit verhaal

Zeeland

Het is donker om me heen. Beangstigend donker. Het voelt alsof ik in een vochtige grot zit. Ik zit in een soort vloeistof. Een constante druk duwt me een richting op, maar hoe meer druk ik voel, hoe meer ik het gevoel heb dat ik stik. Er zit iets vast rond mijn nek, een koord dat steeds strakker gaat zitten, maar ik weet niet hoe ik het van me af moet krijgen. De druk wordt steeds groter, de ruimte steeds nauwer. Ik loop blauw aan. Hoe kom ik hieruit?! Help me. Ik kan geen adem meer halen. Dit is het. Het einde van mijn leven.

Plotseling voel ik handen aan mijn voeten. Ze trekken me dezelfde richting op als ik geduwd word. Het leven is bijna uit me, ik haal amper nog adem. Maar ineens zie ik een licht. De handen die eerst aan mijn voeten zaten, halen het koord rond mijn nek eraf. Het kost me even, maar ik kan weer ademen. Tranen rollen over mijn wangen, ik huil van geluk en schreeuw het uit. Ik leef.

Ik kan me, in alle eerlijkheid, helemaal niets herinneren. De mensen die er die dag bij waren wel. Mijn moeder natuurlijk, mijn vader, mijn twee broers, ooms en tantes en een hoop onbekenden. Ieder jaar word ik aan dit moment herinnerd: een paar minuten

over acht in de morgen van 2 december 1986, in het ziekenhuis in Goes. De dag dat ik geboren ben.

De handen die mij redden van het koord zijn die van dokter John Deen, ja, die van de televisie. Om te zeggen dat mijn leven begon met *living on the edge* is een understatement. Het werd een rode draad.

Een zomerse dag in Goes. Het fluitenkruid staat hoog in het gras en ik voel een licht briesje. Ik zit op mijn fiets met mijn gezicht in de zon. Het verkeer raast langs, maar het doet me niet veel. De route is een kilometer of vijf, richting Kloetinge. Ik fiets ernaartoe omdat ik het niet eens ben met de beslissing van mijn vader. Ik ben verdrietig en boos. Ik weet niet precies meer hoelang ik hierover gefietst heb, maar ik trap stug door, ondanks het getoeter van auto's. Eenmaal aangekomen bij het kantoor van mijn vader, in Kloetinge, staat de voordeur open.

De dag dat ik geboren werd besloot mijn vader Leo voor zichzelf te beginnen. Mijn moeder Maria had eerder de zorg voor mijn twee oudere broers op zich genomen. Maar mijn vader wilde dat bij mij doen, en ging vanuit huis werken als grafisch ontwerper. Maar na een aantal jaar was zijn bedrijf Arte Non Vi dusdanig hard gegroeid dat hij zijn eigen ruimte nodig had, en die had hij in Kloetinge gevonden. Dus nam hij de kleine Anton iedere dag mee naar kantoor. Iedere ochtend zat ik achter in de auto in mijn kinderzitje uit het raam te turen, en iedere middag zat ik aan mijn eigen kleine tekenafel op het kantoor. En natuurlijk wilde ik als een echte peuter alles ontdekken: hoe werkte de nietmachine, hoeveel papier gaat er in een pak, wat gebeurt er als ik op de grote rode knop van het kopieerapparaat druk? Tot frustratie van mijn vader, die gewoon zijn werk wilde doen.

Op een dag werd het hem te veel en besloot hij dat het tijd was

dat ik een dagje thuisbleef, als dat kon met mijn moeder. Hier wilde ik natuurlijk niks van weten. Toen ik mijn kans schoon zag en mijn moeder even niet oplette, stapte ik op mijn fietsje met zijwieltjes – een echte Hollander! – en ging ik op avontuur. Mijn vader was zich er nooit van bewust geweest dat ik, terwijl ik stilletjes achter in de auto in het kinderzitje zat, scherp de route had bestudeerd.

Je kunt je de blik op mijn vaders gezicht voorstellen als ik op die zomerse dag bij hem op de drempel sta, en hem duidelijk maak dat ik het er niet mee eens ben dat hij me thuis heeft achtergelaten. Het verbaast me nu nog steeds dat ik onderweg ook door niemand ben gestopt. Het jaar is 1990. Ik ben vier jaar oud. De hang naar avontuur zit er al vroeg in.

Ik zit aan de glazen tafel in de woonkamer. Mijn ouders en broers op de bank. Ik ben zes jaar oud en krijg een grote vraag voorgeschied. Mijn ouders zijn naar het reisbureau geweest en hebben folders meegenomen. Er zijn nog twee opties over en ik ben de beslissende factor. Disneyland Parijs of Tunesië. Uiteraard weet ik wat Disneyland is, de droom van ieder kind. Maar wat is Tunesië? Waar is dat? Hoe kom je daar? Wat kun je daar doen?

Ik blader door de folder. Ik zie kamelen, een woestijn, palmboomen, ik zie een vliegtuig. Al mijn vriendjes waren al in Disneyland geweest, mijn oren klapperden van hun verhalen. Maar er begint een vuurtje in me te branden als ik denk aan vliegen naar een land met kamelen. Het kost me niet lang om een besluit te nemen. Tunesië, het onbekende.

Lange maanden verstrijken voor de dag dat we vliegen. Mijn ouders hebben een kalender gemaakt waarop ik de dagen kan afkruisen. Het wordt spannend als we de vliegtickets ophalen op het reisbureau. Papieren exemplaren, die je heel goed bij je moet houden. Op 13 maart 1994, om drie uur 's nachts, stappen we met onze

koffers in de auto. Vanuit Goes naar Schiphol is het ongeveer twee uur rijden, maar het lijken er wel tien. Na uren rondhangen op Schiphol – mijn vader kan een zenuwpees zijn, we zijn rúím van tevoren aanwezig – is het moment daar. Ik heb dan al een uur door een raam naar het vliegtuig van Martinair zitten staren, maar nu mag ik door de slurf het toestel in. De seconde dat ik naar binnen loop, ben ik verkocht. De start van een obsessie met vliegtuigen en de droom om piloot te worden.

De vlucht naar Monastir duurt ongeveer drie uur, maar dan stap je wel uit in de Fata Morgana van de Efteling – maar dan echt. Nieuwe geuren, nieuwe kleuren, nieuwe geluiden. Overal mannen met snorren die ons willen komen helpen. En dit is nog maar het vliegveld. Ik ben *overwhelmed*. Vanaf het vliegveld is het veertig minuten naar ons hotel. Eerst nog een hoop palmbomen en groen, maar al snel rijden we over een dorre vlakte. Tunesië in 1994 is nog maar net op de markt als toeristische bestemming, veel infrastructuur is er niet. Achteraf was ik graag ouder geweest, zodat ik dit bewuster had kunnen meemaken.

Het hotel is klein en wit. Een van de eerste dingen waar mijn oog op valt is het zwembad. Ik zie niemand erin liggen. Waarom niet? Mijn moeder dipt haar teen. Oe, wel heel koud. Zonder aarzelen trek ik mijn zwembroek aan en loop ik in een rechte lijn richting het water. Een paar oudere stellen naast het zwembad grinniken wat. Lang genoeg getreuzeld: ik ga erin. Zonder aarzeling neem ik een aanloop en als een bommetje spring ik in het water. Mijn adem is in één klap weg – *holy hell*, dat is koud. Ik krijg mijn adem niet onder controle door de koudwaterschok en ik roep mijn moeder. Ze komt lachend naar me toe gerend. Iedereen bij het zwembad lacht. Lesje geleerd: neem de omgeving in je op en als er niemand doet wat jij wil doen, is daar vast een reden voor. Maar aan de andere kant: er is maar één manier om erachter te komen, en dat is een sprong in het diepe.

In de jaren erna zien we het land opbloeien van dorre vlaktes en een paar *shabby* hotels, restaurants en veel armoede naar een welvaarend land vol luxe hotels, appartementen en dure auto's. Dat ik op zo'n jonge leeftijd een land als Tunesië zag is er de oorzaak van dat ik later veel ben gaan reizen. De dromedarissen, de oases, de medina, de lange witte gewaden: ik vergeet ze nooit meer. En het zien van de armoede – bedelaars met missende lichaamsdelen, kinderen in versleten kleren – is de reden dat ik me er al jong van bewust was dat het leven veel erger kon zijn dan de problemen die wij in Nederland hadden. Het zaadje was geplant, het vlammetje ontwaakt.

Drie verschillende verhalen, met vier belangrijke ingrediënten die mijn leven beïnvloeden: *living on the edge*, avontuur, reizen en bewustwording.

Je bent één keuze verwijderd van een ander leven

Afghanistan, 2012

Het is lange tijd rustig in Kabul. Tot de lente weer aanbreekt. Langzaam komen er berichten van aanvallen op de verschillende kampen in Kabul zelf. De *Green Zone*, waar zich alle ambassades en het hoofdkwartier van de missies bevinden, krijgt het meeste te verduren. Vanuit naastgelegen gebouwen vuren vijanden af en toe raketten op het kamp af, maar door de goede beveiliging komen die meestal in het niets terecht.

Maar de spanning loopt op. Meestal wanneer wij de poort uit rijden is er veel drukte van locals en militaire voertuigen die zich richting KAIA (Kabul International Airport) verplaatsen. Een goede indicatie dat er iets gaat gebeuren is als er ineens geen locals meer in de straten te bekennen zijn. Blijkbaar worden die op de hoogte gesteld als de Taliban ergens een bom heeft geplaatst of een aanval heeft gepland. Als we op een zonnige lentedag de poort verlaten en we de straten leeg zien, staan we dan ook meteen 'aan'. We staan continu met elkaar in verbinding over de 'coms' en al vrij rap komt er een bericht door in mijn oortje. *'Mate, this looks off*

to me, too quiet. ‘Roger that, I have never seen it this empty on this street.’

We blijven heel even bij de uitgang van de poort staan, we hebben een belangrijke Amerikaanse *pax* – persoon – als onze lading, die richting het vliegveld moet. We scannen de straat om te kijken of we iets bijzonders zien, iets wat opvalt als een mogelijk gevaar. Ik zie niks. ‘*Let’s keep moving forward.*’

We rijden langzaam de straat door. Het is maar ongeveer anderhalve kilometer naar de poort van KAIA. Het ‘wegdek’ zit vol diepe putten waar we omheen moeten manoeuvreren. Ik zie een auto links langs de kant staan die aardig laag op z’n wielen staat. ‘*Eyes on. White car on left possible VBIED.*’¹ ‘Roger, eyes on.’ We hebben geen genie² mee, die normaal gesproken de boel onderzoekt en sein veilig geeft voordat er voertuigen langs mogen. We laten meer ruimte tussen de twee voertuigen en de chauffeur van voertuig één trapt op het gaspedaal en rijdt er met een flinke vaart voorbij. De adrenaline raast door mijn lichaam. Niks gebeurd. Cool, mijn beurt nu. Gas op die zuigers. Met een goede, maar gecontroleerde vaart rij ook ik eraan voorbij. Loos alarm. Gelukkig.

Nu ik dit zo schrijf bedenk ik pas hoe bizar dit soort momenten eigenlijk zijn. Na dat moment gaat onze dag gewoon door alsof er niks aan de hand is. Er is ook niks gebeurd, dus je blijft er niet te lang bij stilstaan en voert gewoon je taak uit. Maar nu besef ik pas hoe abnormaal het is dat je een straat in rijdt, waarbij je het gevoel hebt dat er iets ergs kan gebeuren. Dat je langs een auto rijdt waar een bom in kan zitten – en daarna weer doorgaat met je leven. Het is nog véél bizarder om te denken dat dit normaal is voor mensen in heel veel landen: de dagelijkse angst dat er weer een terroristische aanslag plaatsvindt. Dat er een bom afgaat, geschoten wordt of er iemand ontvoerd wordt. In onze veilige bubbels in Australië, Nederland en de westerse landen gaat dit aan ons voorbij. We nemen

het voor vanzelfsprekend aan dat wij een veilig leven leiden, want we weten gewoon niet beter. Maar dit gaat niet op voor miljoenen andere mensen die leven op plekken waar die veiligheid op geen enkele manier gegarandeerd is. Waar ouders elke dag leven in de angst dat hun kind iets overkomt. Waar vrouwen bang zijn om alleen al over straat te lopen of om voor zichzelf op te komen. Waar naar school gaan een bijzonderheid is. We kunnen ons al het leed van de wereld niet persoonlijk aantrekken – dat zou geen doen zijn – maar mogen onszelf wel gelukkig prijzen dat wij het leven hebben dat wij hebben. *‘Acknowledging the good that you already have in your life is the foundation for all abundance,’* zegt Eckhart Tolle dan ook.³

En Mac Anderson voegt daaraan toe: *‘You are always one choice away from changing your life.’*⁴ Een citaat naar mijn hart: een ja of een nee. Grijp je een kans of laat je ’m aan je voorbijgaan? Neem je een klus aan of juist niet? Blijf je in het café tegen de bar aan hangen of besluit je de stoute schoenen aan te trekken en wél die slechte openingszin te gebruiken? Allemaal beslissingen die je leven in één klap kunnen veranderen.

‘Souter this is CA530 over.’

‘This is Souter go ahead.’

‘This is CA530 and CA532 leaving your location towards Purple. 5 pax, serial numbers NL638493, NL837248, PL746392, PL940394, US948754 over.’

‘Here Souter, CA530 and CA532 5 pax, confirmed.’

De basis-call-in met de control tower van het kamp, zodat iedereen weet wie waar is. We rijden door de zware beveiliging van ons kamp. De slagbomen gaan open en we zijn weer buiten het kamp. We hebben een Amerikaanse kolonel bij ons die naar het burger-vliegveld moet. Er zijn twee routes die we kunnen rijden. Linksom en rechtsom. Linksom gaan we meer de stad in. Vandaag pakken

we rechtsom en rijden we over het militair vliegveld. We hebben wat meer *security* daar, en minder verkeer, dus minder risico. ‘*Right right.*’ ‘*Roger, right.*’

We slaan rechts af en rijden op de poorten van het vliegveld af. We zijn bijna bij de poort als we een enorme explosie horen. Ik zie een grote stofwolk in mijn achteruitkijkspiegel. De beveiliging aan de poort laat ons snel binnen. We hebben geen tijd om te stoppen en blijven gefocust. We rijden aan de andere kant van het militair vliegveld de poort weer uit. Ook hier zien we in een zijstraat, waar een kleine politiepost staat, een stofwolk en een ravage. We zijn allemaal stil en megascherp op de weg voor ons. Onze prioriteit is om onze *pax* veilig op locatie te krijgen.

Er is veel verkeer om ons heen, aan deze kant van het kamp is het altijd chaos. Op de grote rotonde voor de ingang van het civiele vliegveld staat het helemaal vast. Dit zijn de momenten waar je letterlijk de baas moet zijn en het heft in handen moet nemen. ‘Stilstaan is doodgaan’ is een kreet die vaak gebruikt wordt in Afghanistan. We moeten in beweging blijven. We duwen onszelf heel asociaal en brutaal – tot frustratie van veel Afghanen – door het verkeer heen. Eenmaal bij de beveiliging van het civiele vliegveld aangekomen drukken we de wagen door. We houden onze passen, die aangeven dat we een andere status hebben, tegen de ramen aangedrukt zodat ze ons niet stoppen, waardoor we in één vloeiende beweging door kunnen.

We komen aan bij het vliegveld en wachten nog heel even af, scannen de omgeving goed op bewegingen van de mensen die aanwezig zijn. Het komt vaker voor dat als er ergens een aanslag is, er op een andere plek nog een aanslag komt om de chaos te vergroten. We zien geen bedreiging en helpen de kolonel met uitladen. Hij is veilig op het vliegveld. Mijn Duitse *commander* kijkt me aan, en in één oogopslag weet ik al wat hij denkt en wat hij gaat vragen. Het

gekke aan goed getrainde militairen in Afghanistan is dat ze de actie uiteindelijk juist mooi vinden. Als het erop aankomt, is dat het enige wat telt: je *drills*, alle handelingen en protocollen die je bijna een jaar lang hebt getraind, uitvoeren.

Ik weet dat hij me gaat vragen welke route terug te nemen. Als we de andere route pakken, rijden we voorbij het kamp waar op dat moment de aanval bezig is, en wie weet wat we daar nog kunnen betekenen. ‘*What do you reckon, bro, which way should we go back?*’, vraagt de *commander*. De avonturier in mij wil hetzelfde – actie! – en die route terug nemen. Maar mijn verstand zegt iets anders. Ik heb die fout een keer eerder gemaakt, op mijn eerste missie in 2007, toen ik iets deed wat mij en een paar kinderen bijna het leven kostte. ‘*They never attack the same route twice.*’ ‘*Roger, you’re right.*’ Dus we pakken de veilige route en doen wat we moeten doen. Als we weggrijden is het stil in de auto, tot we tegelijk de stilte verbreken. ‘*Fuck, we should have taken the other way back.*’ We lachen er allebei een beetje om.

We rijden terug over het militaire vliegveld. We zien twee voertuigen staan waaraan je duidelijk kunt zien dat ze bij de aanslag betrokken waren. Tsjechen. Zij stonden met hun voertuigen bij de poort van het kamp dat aangevallen werd, klaar om weg te rijden, toen de zelfdoder zich opblies. Er is een hoop schade en een van de Tsjechen is gewond aan zijn hoofd, een ander is met lichte verwondingen naar het hospitaal. Ze hebben onwijs veel geluk gehad. De bepantsering van hun voertuigen heeft ze in leven gehouden.

Het was, zo kreeg ik later te horen, een van de grootste aanslagen in Kabul in veertig jaar tijd geweest. Een auto vol explosieven was op de poort van het EUPOL-kamp (Europese politiemissie) afgereden en ontploft. Dit had de hele poort en delen van de muren weggeblazen. Twee Gurkha’s – Nepalese militairen – die ter beveiliging aan de poort stonden kwamen om. Ook stond er een met explosieven

volgeladen brommer klaar om zich in de tweede poort te boren, maar door goed handelen van de bewaking kwam die daar nooit aan. Er stonden nog eens twaalf talibanstrijders klaar om het vuurgevecht aan te gaan, maar deze kwamen allemaal om in de strijd.

Wat de taliban bij hun aanval niet ingecalculeerd hadden, is dat die Gurkha's aan de poort stonden. Gurkha's zijn de meest heldhaftige strijders die je je kunt voorstellen. Ze komen uit Nepal en zijn onderdeel van het Britse leger. Voor Gurkha's is het een eer om te mogen dienen, en een nog grotere eer om te mogen strijden. Hierdoor hebben ze geen angst om in een gevecht te sneuvelen. Deze Gurkha's, aan de poort, hebben de grote aanval afgeslagen en ervoor gezorgd dat politie en militairen van allerlei internationale achtergronden veilig bleven. Het zijn helden.

Later die middag, als de rust is weergekeerd, zien we de ravage. Zwartgeblakerde metaalresten van de auto die tot ontploffing is gebracht. Brokstukken van de kammuren, overal verspreid. Een zwarte krater in het stoffige wegdek, en wijnrode vlekken op plekken waar de talibanstrijders zijn omgekomen. Het gapende gat van het EUPOL-kamp, waar voorheen de toegangspoorten waren, is nu afgedekt door Humvees met een 50-millimeter-mitrailleur op het dak als beveiliging. Waren wij toen we die ochtend ons kamp verlieten linksaf gegaan, dan hadden we midden in de explosies en het gevecht gezeten – en was ons leven veranderd. *'We are always one choice away from changing our lives.'*

Je heden is ook je verleden

Zeeland

Ik was drie toen ik bij de Zeeuwse Koorschool kwam, in navolging van mijn twee broers, Johan en Leo, die elf en negen jaar ouder waren. Nu is het niet echt gebruikelijk om bij een jongenskoor te gaan, maar in die tijd was het niet zo heel gek. Zeker niet als je in Goes woonde. De Zeeuwse Koorschool behoorde tot de topkoren in de wereld. De Koorschool was zelfstandig, maar zat fysiek vast aan de Rooms-Katholieke Heilige Mariakerk, waar wij iedere zondag de mis bijwoonden. Ik had zelf niks met het geloof, maar het was gewoon iets wat erbij hoorde – net zo normaal als op voetbal gaan.

De Koorschool zat in een groot pand uit 1908, midden in het oude stadscentrum van Goes. In de repetitieruimte stond een grote vleugel waar Oom Eef, zoals wij dirigent Evert Heyblok noemden, op speelde. Tegen de muur naast de vleugel stonden grote boeken bladmuziek. Wij stonden aan de andere kant van de vleugel op een soort podium met meerdere lagen, opgesteld in vier rijen. Als je voor het koor stond aan de rechterkant, had je eerst de groep ‘alt’-jongens (lage stemmen, daar hoorde ik bij), in het midden stond de middenstem aan de andere kant had je de sopranen, de